

KNIŽNÍ OBCHOD

- KNIHKUPCI, VYDAVATELÉ,
DISTRIBUCE KNIH, ..

KNIŽNÍ OBCHOD

- kniha se rozšiřuje a rozšiřovala obchodem
- rozvoj knižního obchodu vypovídá o rozvoji knižní kultury jako jevu – kniha jako zboží
- vydavatelé se podílí na vzniku masové kultury
- KNIŽNÍ TRH = dynamický mechanismus, který reflektoval nejen společenské, kulturní, ale i ekonomické okolnosti prodávajících a kupujících.

KNIHKUPEC – obchodník s knihami

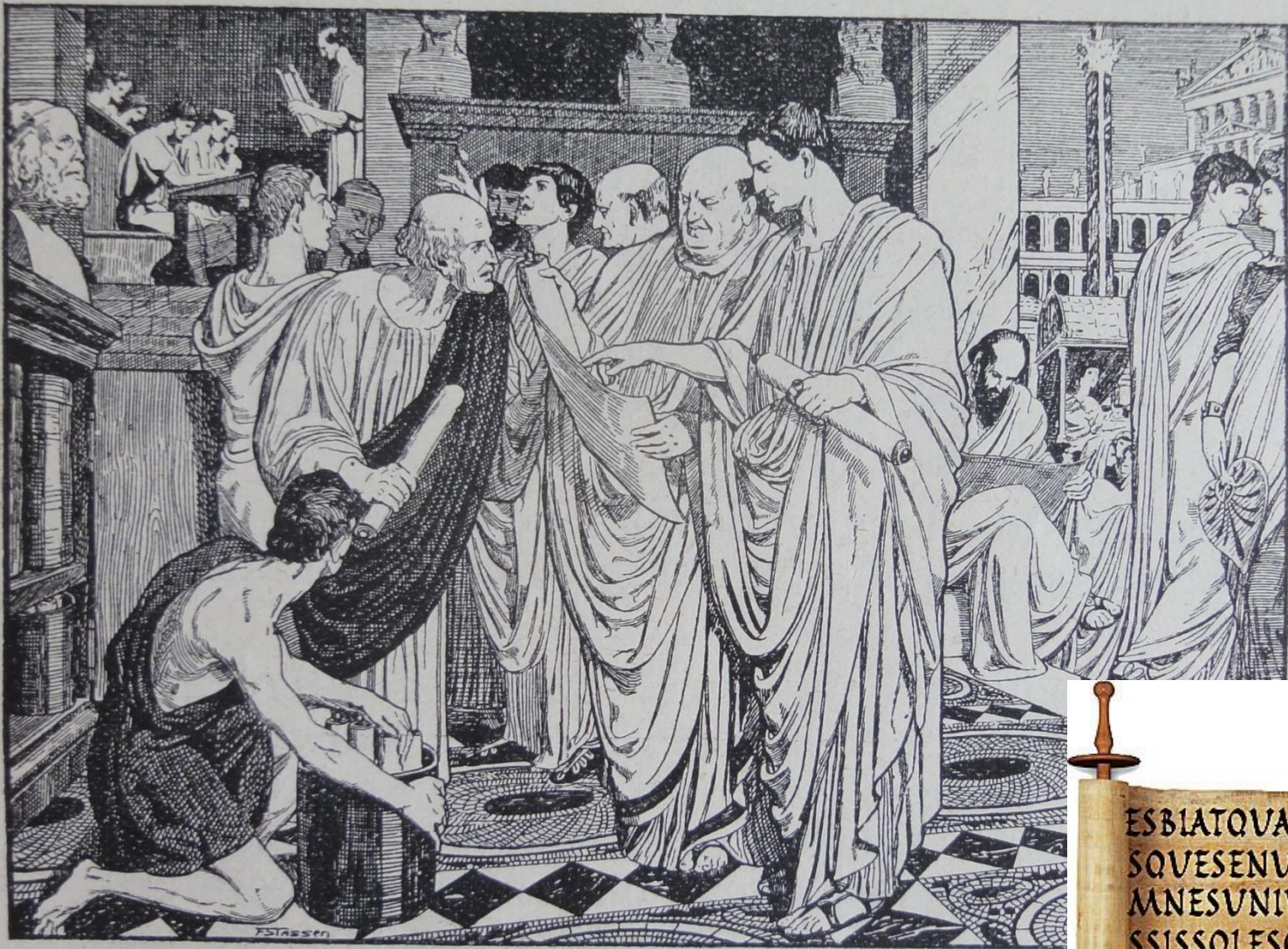
- dříve označován jako LIBRARIUS, STATIONARIUS, BUCHFÜHRER, BUCHHANDLER (od 17. století), KNIHAŘ
- v 17. století v Čechách označení i „kněh handlíři“, „kněh prodavači, knihaři“. V 17. století se v Praze knihkupci říkalo také „bibliopola“
- Daniel Adam z Veleslavína 1579 říká knihkupectví také bibliotheca, librář
- V počátcích často samotný tiskař, příp. personální unie
- organizační svazek s knihtiskárnou

MALÝ EXKURZ DO HISTORIE - ANTIKA

- **Řecko** – knižní obchod se začíná rozvíjet v 5. století př. n. l., koncem 5. století již vyváželi knihy i do řeckých osad.
- Knižní obchod nebyl soběstačnou činností, ale byl jedním z odvětví obchodního podnikání.
- Knihkupectví se rozmohlo od přelomu 4./3. století, což byl následek toho, že se zvětšila čtenářská obec a současně byly zakládány první knihovny (např. Alexandrijská knihovna).

MALÝ EXKURZ DO HISTORIE - ANTIKA

- **Řím** - Římané převzali knižní obchod od Řeků.
- Knihkupci byli označováni jako **librarius** nebo **bibliopola**.
- Knihkupec byl i výrobcem knihy - dával si knihy opisovat a opisy pak prodával na knižním trhu, obvyklá byla i spolupráce s autory. Básník Horác měl za své nakladatele a knihkupce bratry Sosie, Cicero přítele Pomponia Attica.
- při stanovení ceny knihy padalo v úvahu, jak byla kniha stará, jak byla psaná a zdobená, jak byl hodnocen její autor nebo na jaké látce byla vyrobena (knihy na pergamentu levnější než na papýru).
- Již ve starověku měli knihkupci výklady knih (**taberna librariae**) na nejživějších místech města, v Římě na fóru
- Kromě prodeje knih také půjčovali knihy za úplatu domů

ESBIATQVAMEMVSRUMORE
SQVESENUMSEVERIORUMO
MNESUNIUSAESTIMEMVSA
SSISSOLESOCCIDERETREDIRE
POSSUNTNOBISCUMSEMEL
OCCIDITBREVISLUXNOXEST
PERPETVAUNADORMIENDA

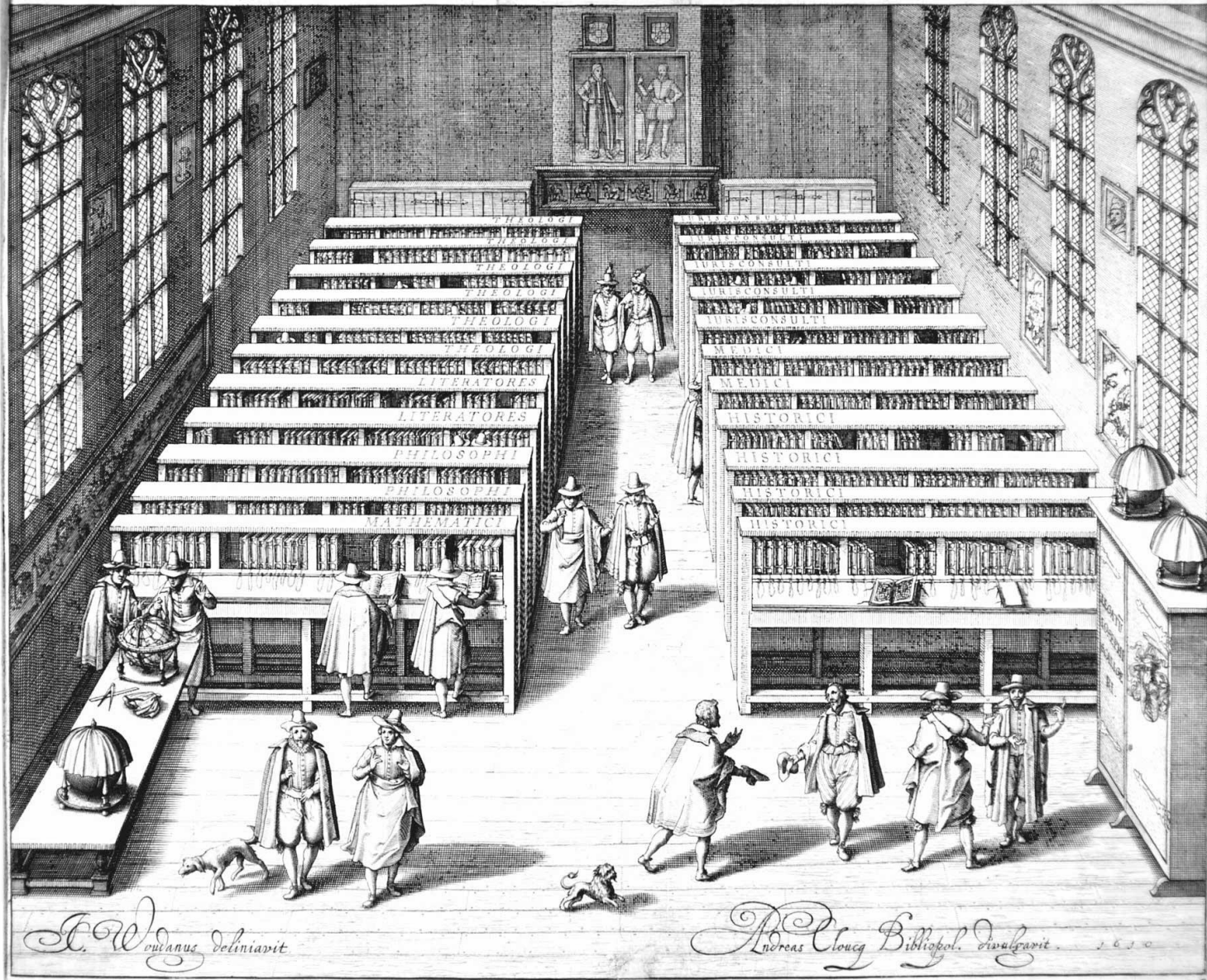
STŘEDOVĚK

- Ve středověku existoval obchod s knihami v Římě. Jinak zájem o knihu byl soustředěn v kláštorech, které si knihy pro svou potřebu vyráběly samy.
- Knižní obchod se začíná rozvíjet až se vznikem univerzit v Itálii a Francii ve 12. století
- Počátky knižního obchodu jsou spojené s univerzitními městy – Itálie – v Bologni, Miláně a Florencii ; ve Francii – v Paříži a Avignonu
- Vlastními středisky knižního obchodu se stal Londýn, Řím, Paříž
- Knižní obchod vznikl z opisování rukopisů, jejich půjčování a prodeje (nabídka odpovídala na přímou poptávku univerzitních mistrů i posluchačů).

Studenti – detail z tomby Giovanni de Legnano, San Domenico, Bologna 1386

BIBLIOTHECA LUGDUNO-BATAVA CUM PULPITIS ET ARCIS VERA IXNOGRAPHIA.

J. Woumanus delinavit

Andreas Clouq Bibliopol. invenerit. 1650

Leiden - Ukázka sálové knihovny s pulpity a připevněnými knihami

Hereford - Pultová knihovna s přivázanými knihami

KNIHKUPCI

- Knihkupci (**stationarii, librarii**) byli pod přísahou a ručili za správnost knihy i za její cenu.
- Nejstarší přepisy od knihkupců měla roku 1359 Bologna, 1275 Paříž.
- V Bologni knihy nakupuje např. Vincentius 1159, Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic, Petr z Rožmberka ...
- V době stationariů jen výjimečně se vyskytují i nepřisežní „kramáři kněh“
- Koncem 15. století se prodávaly knihy na **výročních trzích** např. v Augsburgu
- V Praze jsou obchodníci s knihami doloženi roku 1391, 1416

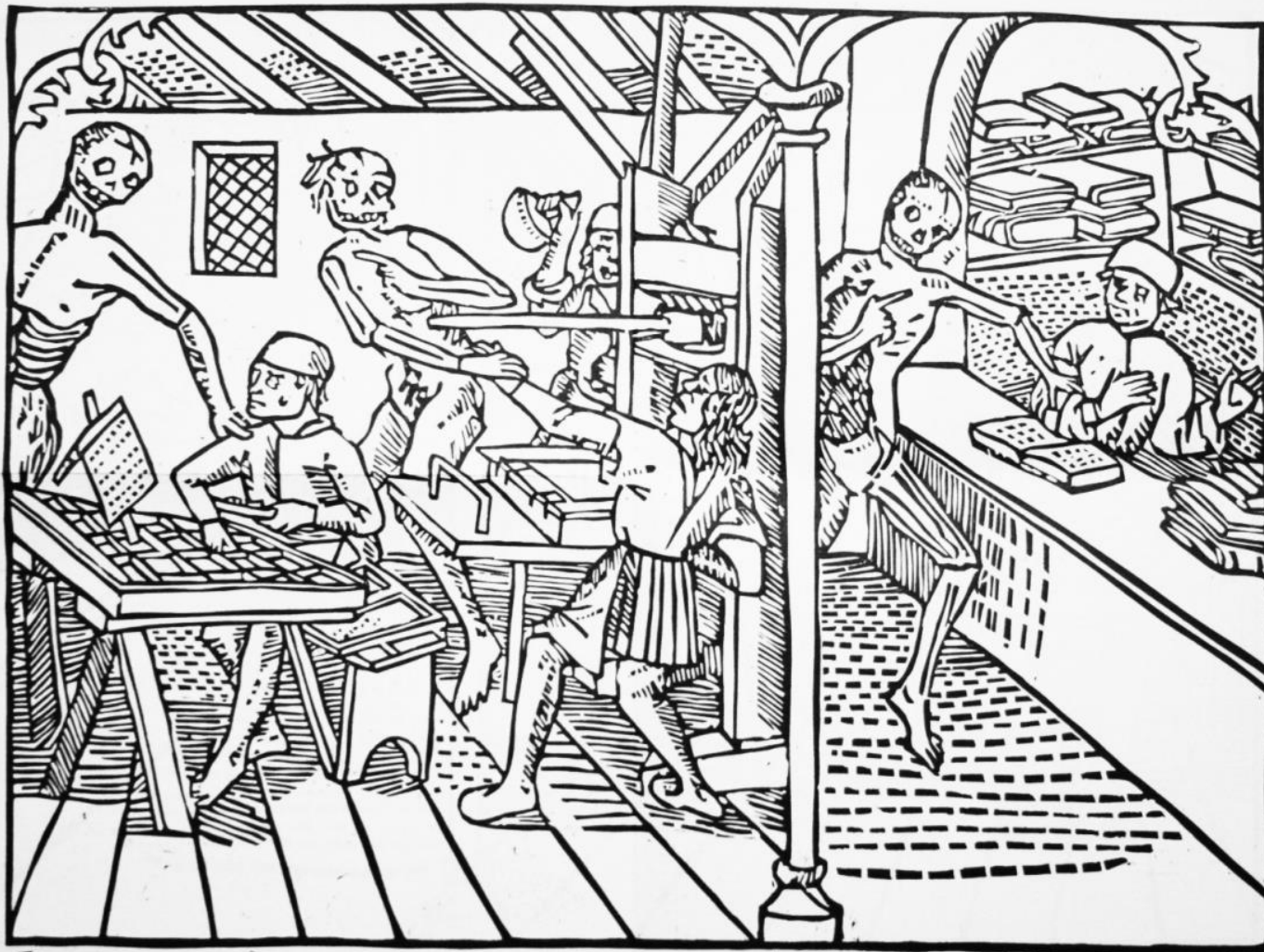

Středověký knižní obchod = opisování knih a jejich distribuce

[http://www.youtube.com/watch
?v=0Cd7Bsp3dDo](http://www.youtube.com/watch?v=0Cd7Bsp3dDo)

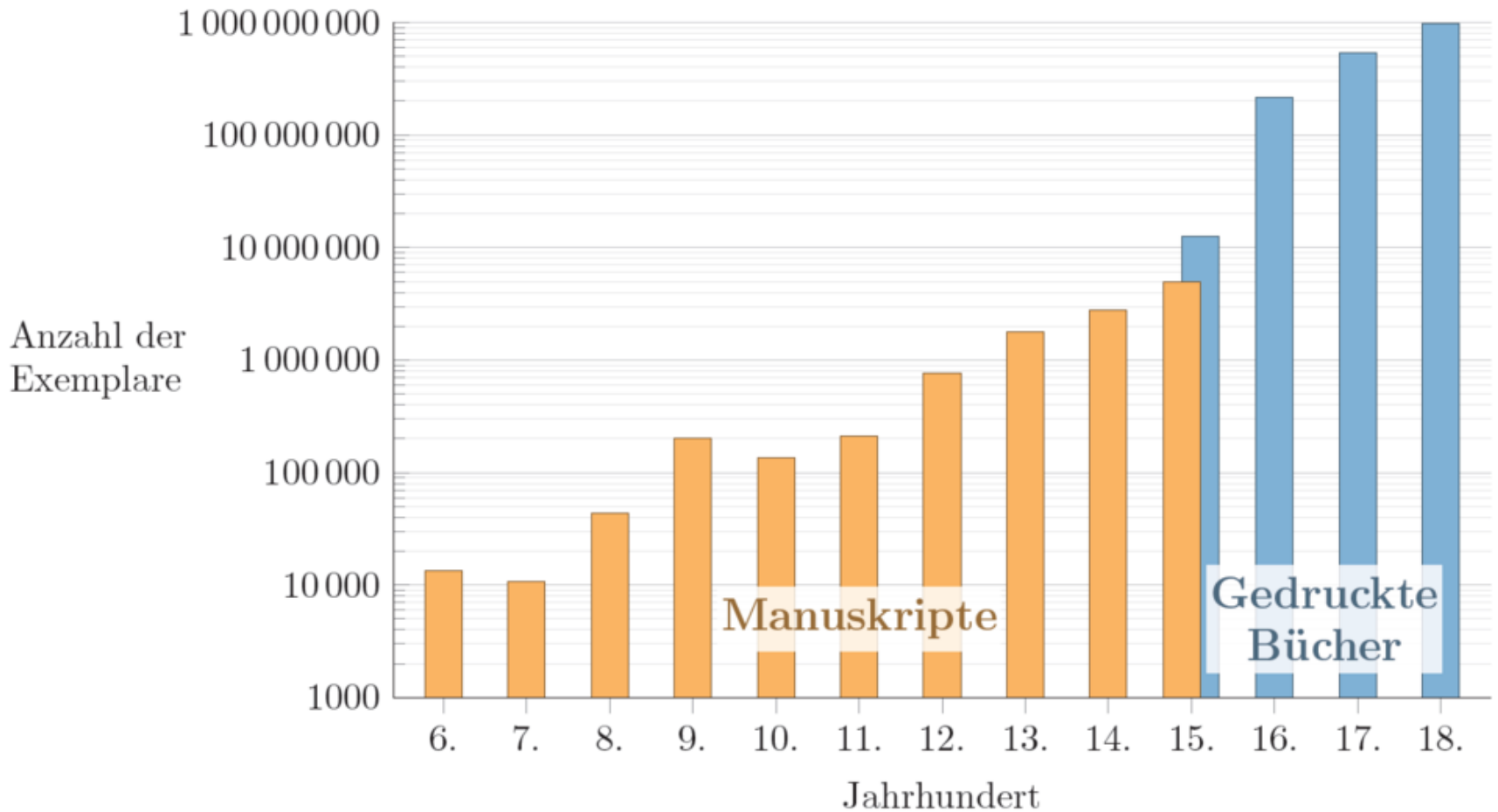
VYNÁLEZ KNIHTISKU = ZMĚNA V KNIŽNÍM OBCHODU

- 15. století - **tiskař, nakladatel a knihkupec jsou jedna a táž osoba.**
- Nakladatel a tiskař potřeboval odbyt pro tištěný náklad – hledal pro něho co nejširší oblast.
- Tiskaři měli ve svých službách pevně **placené cestující**, kteří obchodovali s knihami, navštěvovali církevní slavnosti a výroční trhy.
- Vedle cestujících vedli obchod s tisky, zvláště lidovými, také **kramáři.**
- Nakladatelé poskytovali již roku 1498 prodavačům rabat.

Mathias Huss: Dance macabre (Lyon 1499) – na sérii dřevořezů Tance smrti je zachyceno nejstarší vyobrazení tiskárny a knihkupeckého krámu

Europäische Buchproduktion 500–1800*

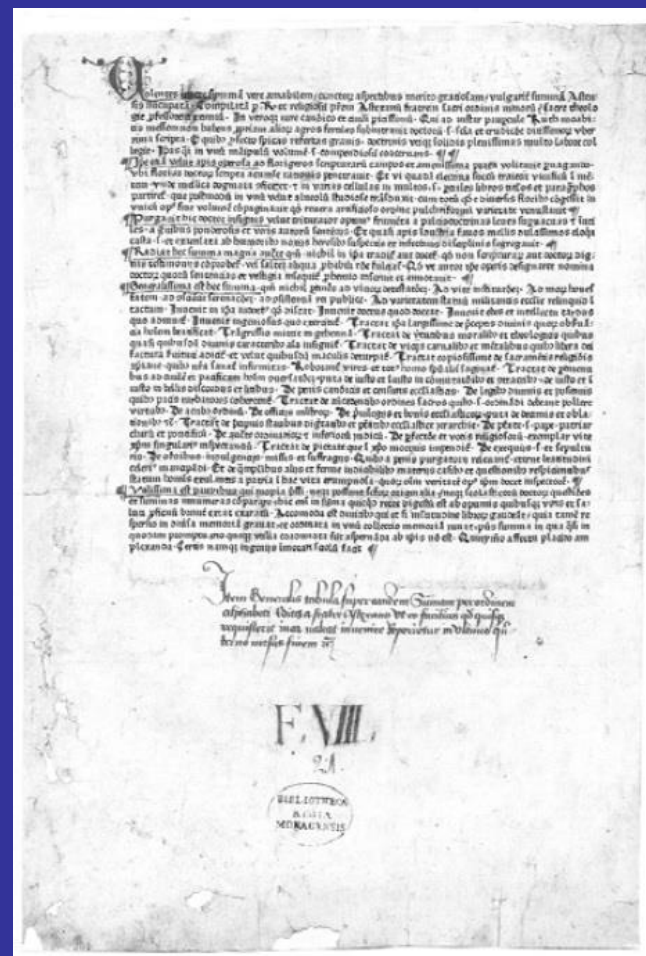

*ohne Südosteuropa (byzantinischer, später osmanischer Bereich) und Russland

Prezentace knih = nakladatelské seznamy a knižní oznámení

- Knihkupci vydávali o prodávaných knihách nejprve psané **seznamy**, později je tiskli.
- Struktura: oslovení klientely a stručná výzva ke koupi („*Ti, kdo mají zájem ... Ti kteří chtějí číst/koupit zajímavé knihy ... , ať přijdou ...*“), kniha/seznam knih, vzorník písma nebo výzdoba, adresát, prodejní místo, prosby
- V prvních tištěných seznamech se veřejnosti sdělovalo, co vyšlo, co vyjde, nabízené spisy se vychvalovaly; bylo v nich ponecháno prázdné místo, aby obchodní cestující mohl vepsat svou adresu v místě, kde obchodoval
- V seznamech také nebývá uvedena cena knih
- Knižní oznámení byla tištěna v plakátové jednostranné formě v latině, němčině, příp. dalších jazycích

- 1447-1450 první rukopisné oznámení **Diebold Lauber**: „*Kdo by rád získal velké anebo malé knihy, světské anebo duchovní, krásně malované, ten je všechny najde u Diebolta Laubera, písaře na hradě Hagenau*“
- 1469 první tištěné knižní oznámení – **Johann Mentelin**: „*Ti kdo chtějí koupit skutečně zajímavou knihu ...*“
- 1470 Petr Schöffer v Mohuči vydal seznam svého nákladu bez udání cen.
- 1470-1471 tištěný seznam knihkupce Heinricha Eggesteina ve Štrasburku.
- 1471 seznam vydává augsburský tiskař Gunther Zeiner a uvádí na něm i místo prodeje – stále knihkupectvív tiskárně
- 1501 vydal olomoucký knihtiskař Konrad Baumgarten seznam svých knih.

První jednotlivé vydavatelské knižní oznámení: Johann Mentelin, Štrasburk, 1469 – oznámení na dílo Astesana de Asta: *Summa de casibus* (Příručka pro řešení výčitek svědomí)

Prezentace knih = nakladatelské seznamy a knižní oznámení

- Variantou seznamů je propagace jednotlivé knihy s důrazem na její vyhotovení, kvalitní zpracování i zajímavost díla
- Na vydání významné publikace byli čtenáři upozorňováni předem = ohlášení knihy (mohučský Peter Schöffer 1470 oznamuje vydání Listů sv. Hieronyma: „*budou kompletnější, přehlednější, hodnověrnější jak všechny předtím vydané ...*“)
- Knižní oznámení nesloužila jen čtenářům, ale i knihkupcům

15. století

- V 15. století se knižní obchod rozvíjel především v Německu – vytvoření sítě, kontakty
- prodej knih přímo obecenstvu – knihkupectví, trhy
- Knižní obchod = otázka osobních kontaktů, vědecké a obchodní spolupráce
- Knižní distribuce – v počátcích živelný proces upravovaný maximálně vrchnostenskými privilegii a cenzurou. Obchodem se živili především samotní tiskaři a nakladatelé, kteří postupně expandovali mimo původní působiště. Stálým prodejním místům konkurovali kočovní knihkupci. Využívajíce formy komisního obchodu, plnili mobilní sklady zbožím různých výrobců = založení tradice sortimentního obchodu.

- Knižní centra se nacházejí v rezidenčních městech, v univerzitních městech – spojení s tiskaři i čtenáři
- Ke konci 15. století a na počátku 16. století nepostačovaly některé nakladatelské závody svými tiskárnami výrobě knih svého nákladu - zadávání tisku i jiným tiskárnám => oddělení tisku knihy od jejího nakladatelství.
- realizace vydavatelských záměrů – finanční pokrytí nákladů tisku + systém preventivní cenzury, náročnější typografická příprava, finanční požadavky autorů, neexistence autorského práva, negramotnost obyvatelstva ...
- Knihkupci prodávali knihy za hotové při okamžitém placení nebo za hotové do určité doby.
- Fenomémem německého knižního obchodu = výměnný knižní obchod (definitivně skončil až v 19. století viz Philipp Erasmus Reich)

16. století

- **knižní veletrhy (pravidelně 2x ročně, pro účely trhu vydávány speciální seznamy a katalogy knih)**
- prodej vlastních knih, kontakty, začlenění se do rozsáhlejší německé distribuční sítě – rozšíření knihy do celého Německa
- **Frankfurt nad Mohanem** – latinsky psané tisky, severoněmečtí vydavatelé, mezinárodní význam
- **Lipsko** – středisko německé literatury

- **Centra knižního obchodu:** Augsburg, Norimberk, Wittemberk, Magdeburg, Benátky, Bologna, Basilej, Vídeň, Londýn ...

CATALOGVS NOVVS,
EX NVNDINIS
QVADRAGESIMALIBVS FRANCO-
FVRTI AD MOENVM ANNO M. D. LXXIII.
celebratis. Eorum nempe librorum, qui post nundinas Autumnales
proximè elapas ad has vsque partim omnino noui, partim de-
nuo vel forma, vel loco à prioribus editionibus diuersi,
vel accessione aliqua locupletiores in lu-
cem prodierunt.

QVIBVS ADIECTI SVNT PAVCI
QVIDAM VETVSTIORES, QVOS TAMEN
Bibliotheca VVilleriana hætenus non vidit. Annum
impresionis numerus singulis præpositus
demonstrat.

*Vencunt Augusta in ædibus Georgij VVilleri, ciuis
& Bibliopola Augustani.*

Verzeichnis der Neuen Bücher / welche
seitdher der nechstuerschienen Herbstmess / so viel mir
bewußt / in öffentlichen Truck außgangen / vnd zu
Francffurt diese Fastenmess mehrer theils
feil gehabt worden sindt.

Getruckt zu Francffurt am Main / bey
Peter Schmidt.

Anno M. D. LXXIII.

Lipský veletrh ovládl knižní trh od roku 1764, kdy bylo přerušeno pořádání trhu ve Frankfurtu nad Mohanem

Knihkupecké a tiskařské organizace

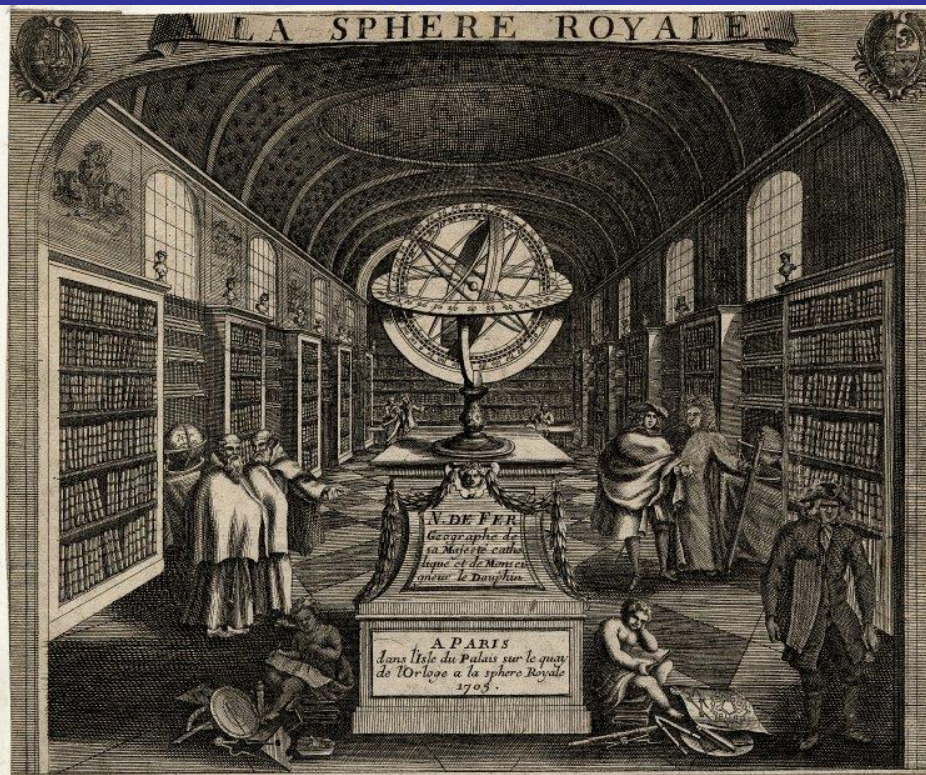
- 1557 založení Stationer's Company v Londýně – udělovala vydavatelské privilegium jen těm tiskařům, kteří byli členy společnosti. Měla virtuální monopol nad knižním trhem a vydavatelskými privilegii.
- v Paříži 1586 založena vůbec nejstarší profesní organizace knihkupců **Compagnie de la Grand Navire** a v 16. století vznikl i spolek tiskařů **Communauté des Imprimeurs et Libraires** – regulace rozvoje živností a kontrola dodržování tiskařských a knihkupeckých privilegií.
- 1596 měli v Praze staro- i novoměstští knihaři společný cech.

17. století

17. století

- Na přelomu 16./17. století centrum kultury a knižního obchodu rudolfinská Praha
- V 17. století knižní obchod ovlivněn 30. válkou
- pořádají se první aukce knih
- objevují se knihy vydávané vlastním nákladem (v ČR poprvé 1617 Blažej Borovský z Borovna „Vejkład řečí epištolních nedělních“)
- s nárůstem knižní produkce se rozvíjí i knižní obchod
- specializace knižního obchodu
- síť knižních agentů
- až do 18. století vzájemné prolínání profesí – knihaři, knihkupci, vydavatelé => od 18. století spolupráce samostatných firem

CATALOGUE DES OUVRAGES DU S.^r DE FER jusqu'en l'Année 1705.

GRANDES CARTES

MAPPE-MONDE ou grande Carte Universelle du Globe Terrestre et Aquatique, suivant les dernières Relations et Observations de M.^r de l'Académie Royale des Sciences, avec les Figures des Planètes, et les Mesures de la Terre au rapport de la Toise de Châtelot de Paris.
 LES QUATRE PARTIES DU MONDE, sur les Nouvelles Observations et dont les principaux points sont placés, suivant le sentiment de M.^r de l'Académie Royale des Sciences.
 LA FRANCE, Historique, Généalogique, et Géographique.
 L'ESPAGNE, Historique, Généalogique, et Géographique.
 LE PORTUGAL, Très particulier et très exact.
 L'ALLEMAGNE, Historique, Généalogique et Géographique.
 LA LOMBARDIE, ou se trouve le cours du Po, et les autres Rivières qui se déchargent avec les Etats du Duc de Savoie de Milan de Mantoue de Parme de Plaisance de Modene de Bologne de Ferrare d'urbia et les Républiques de Venise de Gènes de Luques.
 L'ITALIE, avec la Route des Postes.
 LA TERRE SAINTE, Ancienne, Moderne, et Historique.
 LES THEATRE DE LA GUERRE, en Allemande, en Italien, sur le Rhin, sur la Moselle, dans les Pais Bas, et en Espagne.
 L'ALSACE, très particulière de plusieurs grandeurs.
 LE COURS DU RHEIN, ET LE COURS DU DANUBE.
 LES FRONTIÈRES DE FRANCE, ET DES PAIS BAS, ET LE BAS RHEIN.
 LA SOULABE, LA NAVIERE, ET LE WIRTEMBERG.
 LE NIEMONT, de plusieurs sortes, et particulier.
 LE PLAN DE PARIS, de plusieurs grandeurs.
 LA MOSELLE et LA SARRHE.
 Une Carte très particulière des Pais Situes entre le Pas des Calais et le Rhin, avec environs de la Meuse, de l'Escaut, et de la Lié, ou se trouve les Duchés de Brabant, de Limbourg, de Flandres, et de Luxembourg, Les Comtes de Flandre, de Hainaut, de Artois, et de Namur, le Boulonois, le Ponthou.

LIVRES et CARTES d'une Feuille

L'ATLAS CURIEUX ou LE MONDE composé de Trois cent Figures, cartes, et Descriptions, en un ou en deux Volumes, in folio en Tablette.
 LES FORCES DE L'EUROPE composé de deux cent Plans des principales Places de cette Partie du Monde, in folio en Tablette en un Volume.
 SUCCESSION DE LA COURONNE D'ESPAGNE.
 LES LIVRES POUR LA GUERRE D'ITALIE D'ALLEMAGNE et des PAIS BAS.
 LE PETIT ATLAS, Tous ces derniers Livres sont in quarto.
 RECEUIL de cartes in grand in folio, ce Livre est composé de l'Introduction à la Géographie, de la Mappe-Monde, des 4 Parties et de tous les principaux Etats de l'Europe en particulier.

AVERTISSEMENT

Toutes les Cartes dont il est fait mention dans ce Catalogue sont sur les Nouvelles Observations de M.^r de l'Académie Royale des Sciences, comme toutes celles que l'Auteur a faites depuis douze ans, Etant le premier qui eût servi de ces Observations dans ses Ouvrages de Géographie, et la grande Mappe-Monde qu'il a donné au Public en 1699. est la Première carte qui aye paru Reformée ou Corrigée sur les Nouvelles Observations.

18. století

- roste čtenářská obec – **Zájem veřejnosti byl soustředěn především na novinky a úkolem knihkupce bylo je co nejrychleji obstarat.**
- styk s klientem, se stal součástí knihkupecké profese – čtenáři přivykli pravidelně navštěvovat knihkupectví, nechali si doporučovat knihy, přicházeli pro knihy jim doporučované časopisy ...
- V 18. století byla znalost nabídky a poptávky a vůbec poměrů na trhu v míře stále vyšší vázána na existenci knihkupeckých nabídkových katalogů
- **Inzerce v novinách** - Trattner poprvé inzeroval 24. ledna 1779, Mangold následoval 7. března 1779
- Zasílání produkce na ukázkou (bez objednávky na ukázkou. Adresát buď novinku odebere nebo ji vrátí)
- V 18. století byla znalost nabídky a poptávky a vůbec poměrů na trhu v míře stále vyšší vázána na existenci knihkupeckých nabídkových katalogů
- zájem o export knih z ciziny (módní francouzský a anglický román)
- knihkupci se podílí na formování vzdělanosti
- 18. století nejstarší antikvariáty

Der Buchhändler.
Sucht ihr der Weisheit Schatz: gebt gute Bücher Platz.

Was ist des Menschen Leib alhier?
ein Wander-Gut, auß alle Stünde
ein offt gedrücktes Papier,
ein Buch in Trübsal eingebunden,
mit diesem handelt Tod und Zeit,
bis einst außpactt die Ewigkeit.

18. století

- Uvádění krámské čili ordinerní ceny, tj. obnosu, za nějž knihkupec knihu čtenáři prodává, bývalo celkem až do poloviny 18. století věcí neznámou.
- V ČR ji v 18. století uvádělo knihkupectví Krameriovo.
- V letech 1742-1753 vydal lipský nakladatel Theophil Georgi: „Allgemeines europäisches Bücherlexikon“, kde je uveden počet archů knihy a její cena.
- Před první polovinou 18. století byly ceny knih měnivé, nebyly to ceny pevné – záleželo na obchodní strategii, provizi, poptávce ...

18. století

- V režii knihkupců se rozvíjeli **čtenářské spolky a veřejné čítárny** (Francie 1701, Anglie 1726, Vídeň 1771)
- České prostředí: první instituce tohoto druhu povolena Wolfgangu Kristiánovi Gerlemu v Praze 1772, druhou v Praze provozoval od roku 1797 bez živnostenského oprávnění František Haas, v Brně 1774 povolena Giacomovi Bianchimu.
- Čítárny byly v Rakousku zrušeny 1798 a půjčovny 1799, zákaz trval do roku 1811.

- Nejpozději na přelomu 18./19. století vznikají také knihkupectví jazykově a národnostně profilovaných nakladatelských domů
- **Nakladatelské domy:** Johann Gottlob Immanuel Breitkopf, Friedrich Arnold Brockhaus, Johann Friedrich von Cotta, Amboise Didot, Christoph Friedrich Nicolai, Philipp Erasmus Reich, Johann Friedrich Rüdiger, Christian Friedrich Voss ml.

Dorothy Mercier
Printseller, and Stationer,
at the Golden Ball,
in Windmill Street, facing Silver Street, Golden Square,
London.

Sells all Sorts of Italian, French, and Flemish Prints.
Buys & Sells all manner of Old Prints

Likewise Frames Prints, in the Neatest & Genteelest Taste,
Where may be had all Sorts of Paper for Drawings, &c.
The best Black Lead Pencils, Black, Red & White Chalk.

Variety of Water Colours, and Camels Hair Pencils.
The best Dutch Sealing Wax

Sells Flower Pieces, in Water Colours, Painted by her self, from the Life.
And Fans for Ladies, in a New & Elegant manner.
Also Teaches Young Ladies to Draw Landscapes, Figures, &c.
either at home, or abroad, on Reasonable Terms.

Knižní oznámení Dorothy Mercier 1760-1764

Rakouské země

- Knihkupectví se v 16. století nacházela v rezidenčních městech – Praha, Vídeň, Krakov, Budín ; v 80. letech se s knihkupci setkáme v hlavních městech rakouských zemí.
- V Praze i mimo ní (Olomouc, Kroměříž, Příbram, Kutná Hora, Louny, Písek, Litomyšl, Nové Město, Bělá pod Bezdězem, Brno, Olomouc) prodávali v 15. a 16. století knihy hlavně **knihari** – distribuční síť s tiskaři od kterých odebírali knihy na úvěr. Knihari (knihvazači) vystupovali jako obchodníci s knihami i úřední odhadci knih.
- Pro dovoz knih v rámci zemí České koruny neplatila omezení nebo zákazy
- Zeměpanskými patenty byl všeobecně zakázán dovoz českých knih vydaných v cizině, zejména v Norimberku. Zákaz se netýkal zahraničních tisků cizojazyčných, jejichž přímý prodej obstarávali především cizí kupci přijíždějící do země. - Cenzurní opatření zde byla uplatňována přímo při prodeji.
- distribuční síť orientovaná na **Německo a Vídeň**
- Dopravní spojení: Linec – Praha – Budyšín, Norimberk – Praha – Vratislav
- V 16. století se na šíření knih podílí faráři, pastoři a učitelé, světská nebo církevní vrchnost

16. století

- Od 16. století lze v knižním obchodu na Moravě doložit, že nabídka v Brně a v Olomouci byla společná.
- Pro regulaci knihtisku a knižního obchodu se na Moravě stala rozhodující ustanovení Maxmiliánova mandátu ze **17. července 1567** (zákaz dovozu českých knih z Norimberku, latinské a německé knihy se smí prodávat pouze se svolením biskupa, povolení tisku – souhlas biskupa a hejtmana) => **seznamy povolených knih** (Olomouc - soupis knih povolených k prodeji Fridrichu Milichthalerovi a knihkupcům Janu a Václavu Pilátovým, v Brně Fridrichu Schrympfovi)
- Působení sortimentního knihkupectví bylo vázáno na obchod, jehož provozování bylo zajištěno městským právem a autoritou města.
- 16. století – v Čechách a na Moravě neexistovala distribuční knižní síť. Tradiční náboženskou literaturu rozšiřovali faráři, pastoři a učitelé, světská nebo církevní vrchnost.
- Od 17. století se objevují specializovaní prodejci knih = knihhandlíři, knihkupci

17. století

- zákaz dovozu knih z Norimberku
- zákaz dovozu českých knih z Německa
- Po zákazu živnostenské činnosti nekatolíků (1624) a po vydání Obnoveného zřízení zemského směly profesi vykonávat jen katolické instituce či osoby hlásící se ke státnímu náboženství. => vytvořen prostor **filiálkám** oficiálních zahraničních firem Kaspar von Rath z Vídně (1628), Daniel Wussin (1658), rodina Mangoldů (1736), Jan Michal Samm (od 1756), Wolfgang Kristián Gerle (od 1770), Kašpar Widtmann (od 1784), Jan Bohumír Calve (od 1786), Josef Jiří Trassler (Brno od 1787), Jan Herrl (1793)
- + filiálky: Ferdinand Stohell (Olomouc od 1659), Johann Zieger (Praha od 1683), Georg Lehmann (Praha 1702-1714, Brno 1706-1717), Johann Friedrich Rüdiger (Praha 1710), Johann Georg Muffat (Brno od 1711), Johann Thomas von Trattner (Praha od 1753, Brno 1778)
- Místní konkurence: distribuční síť nadace Dědictví sv. Václava (1669), obchod s knihami při Tiskárně arcibiskupské, knihkupectví pražské Tiskárny jezuitské

17. století

- Po roce 1648 přísný dohled nad tiskárnami i knižním obchodem
- **Dohled nad produkcí a obchod s tisky = politika privilegovaných tiskařů:** dohled nad dodržováním artikulí knihařského cechu, které byly závazné pro knihvazače i knihaře jako prodejce kalendářů a tisků náboženských a povolování a kontrola činnosti stacionárních knihkupců.
- Na rozdíl od kramářů a tzv. hauzírníků, tj. cechovně neorganizovaných cizích řemeslníků a obchodníků putujících po venkově, podléhali domácí prodejci knih a tisků účinnější kontrole ze strany městských, vrchnostenských a krajských úřadů.
- Soustředění tisku do Olomouce odkud odebírali knihaři v Třebíči, Opavě, Znojmě a Jihlavě. Z Brna byli mezi nákupčími knihkupec Johannes Hueber a brněnští knihaři.
- od 1689 knihtisk v Brně, na počátku 18. století ve Znojmě

18. století

- **PROFESE KNIHKUPCE SE ZAČALA V NAŠICH PODMÍNKÁCH FORMOVAT V DRUHÉ POLOVINĚ 18. STOLETÍ**
- **Ordnung für die Buchhändler in den Kaiserl. Königl. Erblanden** (28. březen 1772) = **Řád pro knihkupce**, který se pokoušel vyjasnit práva a povinnosti knihkupeckého a knihvazačského stavu. Zveřejnil kvóty knihkupců pro krajská města, umožnil zřizovat specializované antikvariáty a z distribuční sítě vyloučil kočovné knihkupce. Zavedl požadavek povinného vyučení, praxe v oboru a znalosti cizích
- Přísná pravidla udělování licencí od 1772 způsobila nedostatek oficiálních knihkupců. Zahraničními obchodníky importované zboží bylo nabízeno levněji než domácí produkce.
- 1775 zákaz přetisku domácích děl => vzestup Trattnera, který měl přízeň dvora

CLAVIS

Hæresim claudens & aperiens.

Klíč

Kacířské Bludy

Rozeznánj otvírajících /
Wykořenění zamýkajících.

Knih

Registrif

Některých bludných / pohoršlivých / podezřelých / neb zapo-
vědných knih / s předcházejícími autentickými
mi prostředky / s kterými pohoršliví / a sšodli-
ví knihy vyslámati / a wykořeniti se
mohou. Na svěsto wydaný

S Dovoléním Duchovní Wládnosti.

Wytištěný w Hradec Králově / v Wáclawa
Jana Tybčty / Léta 1729.

Antonín Koniáš – Klíč kacířské
bludy k rozeznání otvírající,
1729

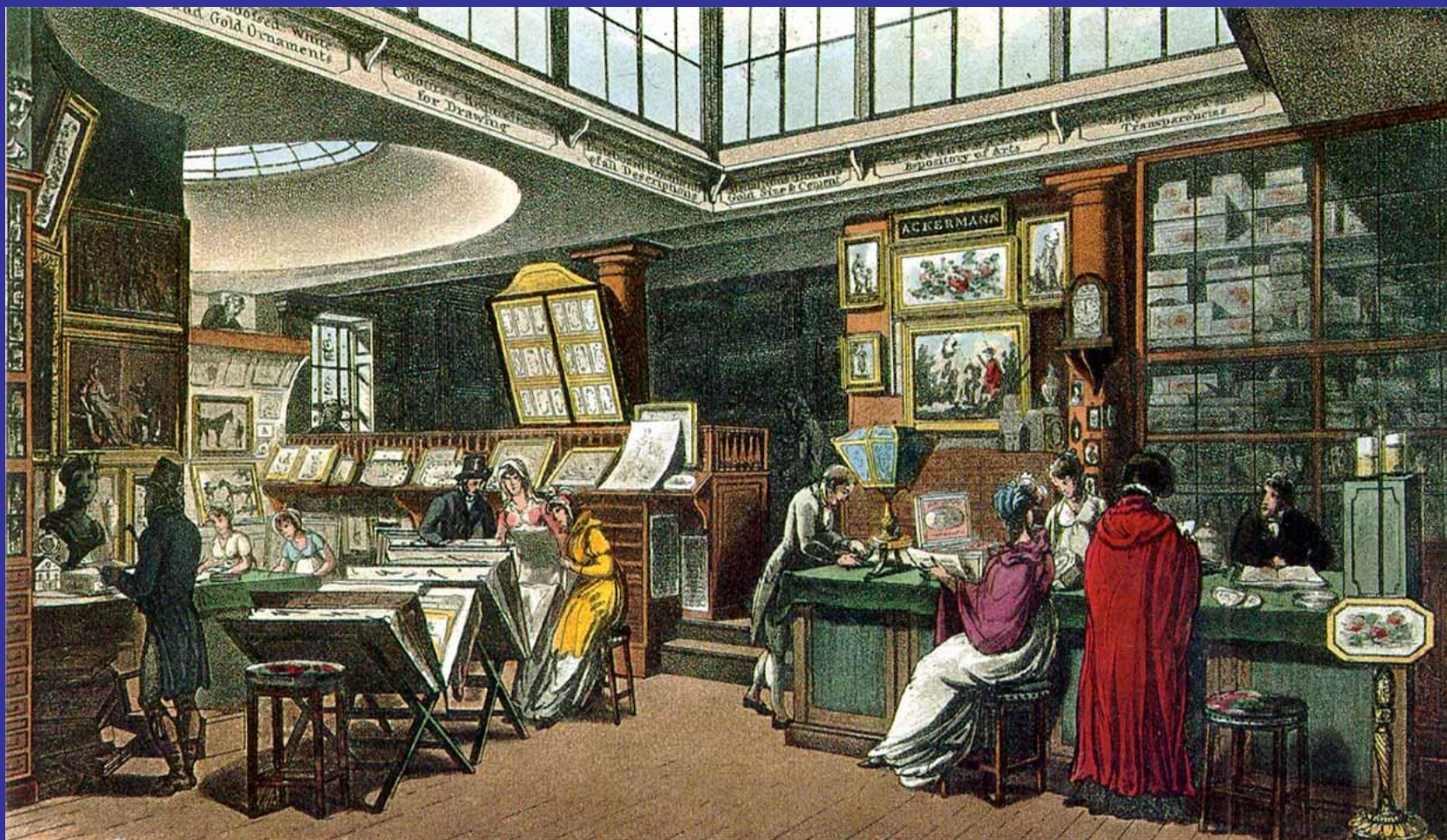
- V 18. století se centrem obchodu pro Moravu stalo Brno
- Knihkupecká síť na Moravě - import třemi trasami: vídeňskou do Brna a Olomouce, mikulovskou a opavskou
- Olomouc - duchovní centrum, Brno – centrum zemské administrativy a soudnictví

- V Brně zákaz prodeje knih v Zemském domě pro nekatolického knihkupce a profese měšťanského knihkupce vázána na získání měšťanského práva.

- Brněnský knižní obchod (ve většině případů spojen s tiskárnou):
 - **Johann Georg Lehmann**
 - **Johann Georg Muffat**
 - 1722 **Johann Paul Krauss**
 - 1786 **Josef Georg Trassler**
 - **Emanuel Svoboda**
 - **Johann Silvester Siedler**

- **1781** liberalizace cenzury - Grundregeln zur Bestimmung einer ordentlichen künftigen Bücher-Zensur – Josef II. knižní obchod postavil na úroveň obchodu, tiskaři mohli bez zábran tisknout, mohli vynechat impresum, tzv. Permittitur nebo se neucházet o tisk dovoleného tzv. Admittitur.
- Od roku 1786 směli tiskaři začít tisknout z rukopisu dříve než jim k tomu dala souhlas komise pro cenzuru. Při zákazu díla muselo být ale stažené.
- **1788** knihkupectví spolu s knihtiskem prohlášeno za svobodnou živnost otevřenou i nevyučeným subjektům, avšak podléhající dozoru policie.
- Leopold II. – pravidla pro rozšíření absolutní svobody tisku zrušená dekretem ze dne 20.1. 1790 Byly zakázané spisy, které byly zaměřené proti náboženství, mravům, státu nebo panstvu.
- František II. – vydáno obnovené nařízení o cenzuře. Byla určená povinná cenzura ještě před vydáním díla (před posláním do tisku). V březnu 1806 vydal císař nařízení pro knihkupce a antikváře – Ordnung für Buchhändler und Antiquare

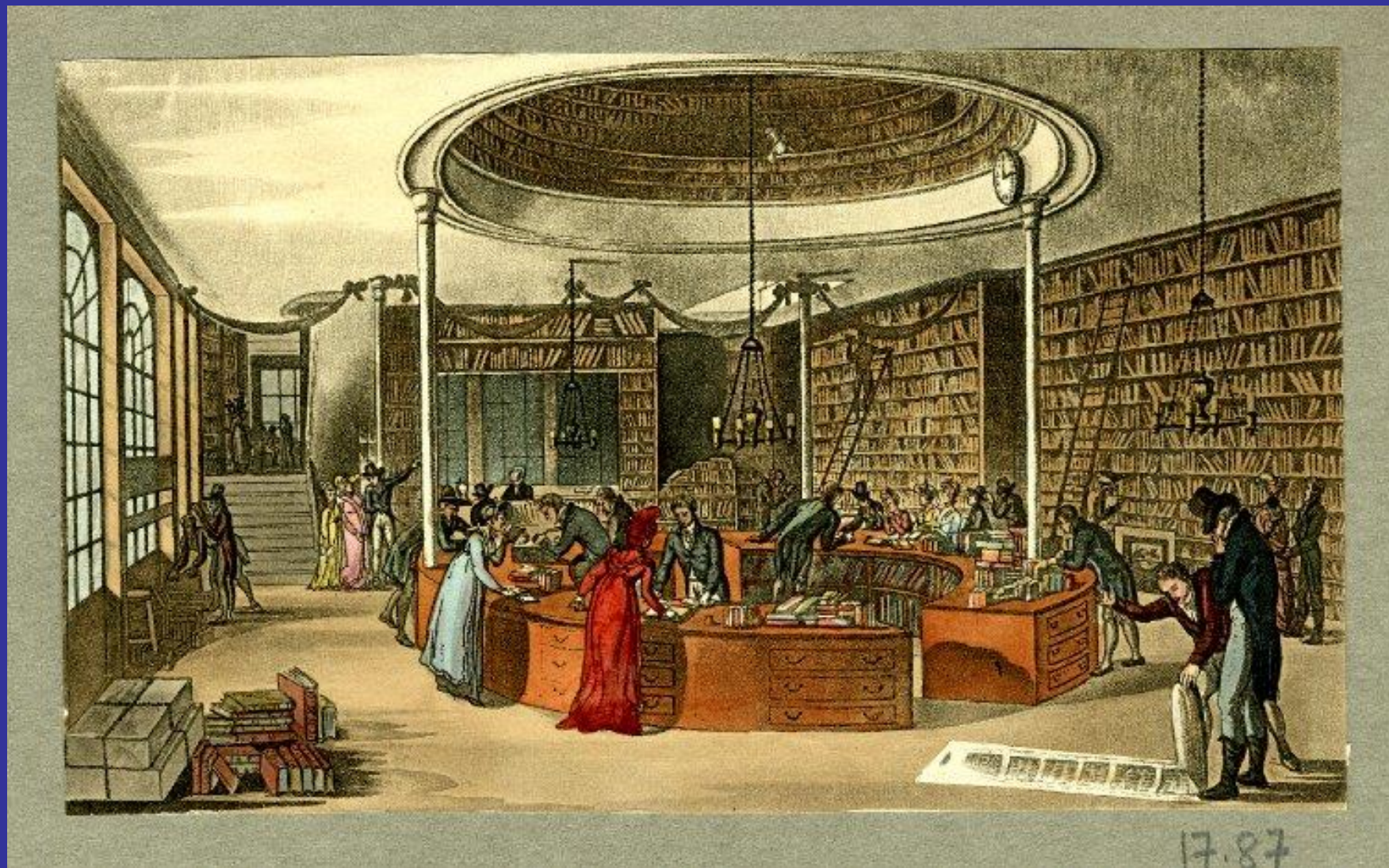
Knihkupectví v 19. století

- **1806 Knihkupecký patent s připojeným Řádem pro knihkupce a antikváře (platné až do 1859)**
- zpřísněný dohled zemských úřadů. Knihkupectví mohla být zakládána jen v metropolích a městech s krajskými úřady,
- Zahraniční obchod nad rámec monarchie se zapovídal.
- S knihami nesměli obchodovat kramáři, vetešníci, kočovní knihkupci ani knihvazači (těm byla povolena jen distribuce modliteb a kalendářů).
- Tiskaři měli dovoleno prodávat jen vlastní produkci.
- 1806 Grémium pražských knihkupců – přidružili se k němu pouze němečtí knihkupci
- **1807** Gremium der bürgerlichen Buchhändler in Wien
- 1821 Grémium knihkupců a antikvářů v Brně
- 1825 vzniká německý Börsenverein (Philipp Erasmus Reich) - přihlásili se do něj i rodilí Češi
- Celonárodní ráz až Verein der österreichischen Buchhändler (1859)

- Od roku 1815 nesměli nakladatelé časopisů uveřejnit žádný inzerát o knize, mědirytině a mapě, dokud nakladatel neprokázal, že dostal imprimatur a že odvedl povinný výtisk.
- 1815 nařízeny knihkupcům, nakladatelům, rytcům a tiskařům zápisky o všech vydaných tiskopisech, kde jim potvrzeno, že odvedli nařízené 4 povinné výtisky: dvorní knihovně, policejnímu dvorskému úřadu, zemské knihovně a reviznímu úřadu.
- 15. března 1848 zrušena cenzura
- 27. května 1852 Tiskový řád – druhý oddíl se věnoval i knižnímu obchodu („Podomování, nabízení, vyvolávání a rozdávání mimo živnostenskou místnost zakázáno. Soukromí nakladatelé tj. nakladatelé vlastních děl, mohli tak činiti jen ve svých bytech“)

Koncem 19. století rozvoj knižního obchodu

17.87

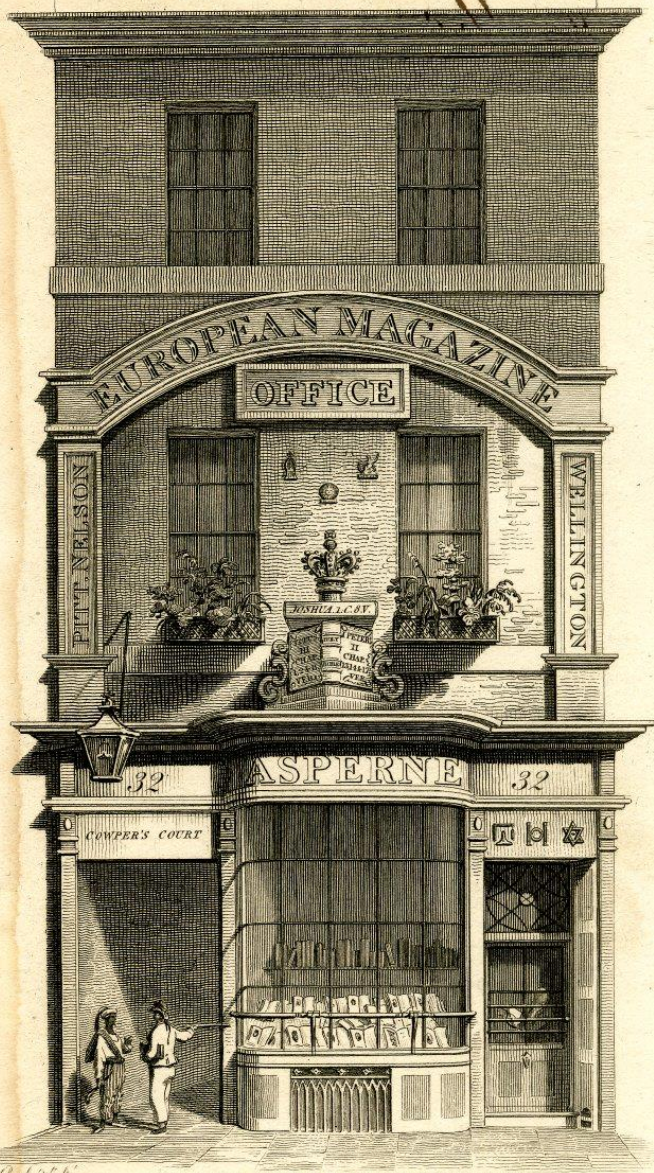

Interior View of Appleton's Book Store, 346 & 348 Broadway, New York.

N. Y. PUBLIC LIBRARY
PICTURE COLLECTION

211, 537

Frontispiece to the European Magazine, Vol. 69

THE BIBLE, CROWN AND CONSTITUTION
 No. 32 Cornhill.

Where Foreign Orders are executed and Book Societies supplied on liberal Terms.

SANDWICH-CARROTS! dainty SANDWICH-CARROTS!

Berlin před 1900 – knihkupecký vůz

Paříž – knižní obchod u Seiny 1910